

Cserne Klára: *Én mivel járuljak hozzá a magyar kultúra gazdagításához?*

A színész- sőt a zenészképzésben is elterjedt módszer, hogy valakit nagyon sokat néz valakit és megpróbálja utánozni. Addig-addig utánozza, amíg egyszer csak sikerül és akkor már nem csak úgy csinál, mint ahogy az a valaki, hanem *megérti*, azt amit csinál, elsajátítja azt a cselekvést. Én nagyon hosszan néztem Halász Pétert, amint gondolkodik, miközben kitalálja ezeket az előadásokat. És megpróbáltam követni a gondolatmenetét, utánozni azt, amit ő csinál, és megérteni azt, hogy hogy működik az agya, hogyan készülnek a gondolatai. Ezen a módon tanultak tőle azok, akik együtt dolgoztak vele, akiket rendezett, akikkel írta estéről estére a következő napi előadás szövegét. A Halász Péter gondolatmenetébe való bekapcsolódás a tanulás módja, és ez a közös gondolkodás jelenik meg a színházi események során. Ez a látnivaló. A szellemi munkát figyelik a nézők, és erre tanítja Halász Péter azt, aki elég ideig figyeli a gondolkodását -

hogy a szellemi erőfeszítés az, ami érdekes. Csak akkor kell előadást csinálni, ha valaminek történnie *kell*. Aminek nem kell megtörténnie, annak nem kell. Ha egy előadás kizárólag abból a szükségéből születik, hogy legyen egy színházi előadás, akkor nincs is rá szükség. Az embernek újból és újból fel kell ismernie saját intézményesülésének hatásait, és amikor rákényszerülne, rákényszerítené magát, hogy azért tegyen meg valamit, hogy ő önmaga még olyanabb legyen, amilyen, mert ő mondjuk színész, vagy mondjuk rendező, és az ezt és ezt kell, hogy csinálja - akkor azt egyáltalán nem kell, sőt nem is szabad megtenni.

Félelmetes ez a szabadság - aminek mindenki magától birtokában van. Önmagát köti meg az, aki nem veszi észre, hogy az, amit létrehoz, nem szükségszerű, és mégis csinálja. Ezeket a biztonságos kereteket felszámolni tanít meg Halász Péter, hogy az ember, azon belül a gondolkodó, és az alkotó ember újra és újra kérdőjelezze meg önmagát, hogy ne váljon saját maga, egy helyzet, egy intézmény, vagy egy ország megmerevedett, tehetetlen és ezáltal ártalmas emlékművévé.

Ezt a rugalmasságot mindennap gyakorolni kell, erre tanít Halász Péter. Mert, akár ha csak egy pillanatra is nem figyelünk oda, rutinból kezdünk cselekedni, vagy beszélni - BUMM, kész is a baj, amiről szó van. Ha nem jót alkot az alkotó, akkor nem végzi a munkáját, hanem rombol. A középszerű gondolatok és tettek nem mindegyek, hanem rettenetesek. De nem bűn, hanem nagyon is szabad nem tenni semmit, szabad nem beszélni, és nem csinálni színházat, vagy bármilyen más fajta eseményt vagy tettet - és ezzel segíteni azt, aki esetleg megpróbálkozik.

Ha nincs miről előadni, akkor nem muszáj. Nem kötelező állandóan, csak azért, hogy legyen. De lehet gyakorolni, hogy állandóan legyen gondolat. Esetleg harminc napon keresztül minden éjszaka. Nem könnyű, sőt láthatóan embertpróbálóan nehéz, gyötrő és őrjítő feladat. Nem is sokan vállalkoznak hasonló szellemi erőfeszítés-bemutatóra. Éppen ezért viszont nem is kötelező. De kipróbálni mindenesetre érdemes lehet.

Most azt szeretném kérni, hogy mindenki álljon fel.

Álljon fel mindenki, és csukja be szemét. Koncentráljon.

Tegye fel magában a következő kérdést:

Én mivel járuljak hozzá a magyar kultúra gazdagításához?

És most, nagyon figyeljenek. Együtt sikerülni fog.

A termet megszállta Halász Péter gondolkodó szelleme. Itt jár közöttünk. És mindenkinek, aki eléggé koncentrálni fog, annak személyesen válaszolni fog. Aki pedig nem, annak belerúg a bokájába. Vigyázat. Mindenki koncentráljon. Teljes csendet.

Én mivel járuljak hozzá a magyar kultúra gazdagításához?

Ha megvan a válasz, azt jól jegyezzék meg. Erre a kérdésre örökké emlékezzenek. És persze a válaszra is. Ha ezt a nagy és fenyegető kérdést nem felejtjük el, igazán komoly bajba nem kerülhetünk.

Ez az ijesztően tág perspektíva ellehetetleníti, hogy a fennálló helyzetet, a régi jó intézményesült rendet tanulmányozzuk addig, amíg meg nem találunk valamit, amit el lehet fogadni egy kis igazság gyanánt, amihez alkalmazkodni lehet.

Viszont - hangozzon bármily rémisztően ez az állandó bizonytalanság - lehetőséget ad kilépni a kényszerhelyzetekből, újradefiniálni önmagunkat és létrehozni új, ismeretlen és fontos dolgokat.